

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

23. april 2015 *

»Præjudiciel forelæggelse — social sikring af vandrende arbejdstagere — forordning (EØF) nr. 1408/71 — artikel 13, stk. 2, og artikel 17 — løsarbejde i en anden medlemsstat end bopælsmedlemsstaten — gældende lovgivning — bopælsmedlemsstatens afslag på tildeling af børnetilskud og nedsættelse af alderspension«

I sag C-382/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Centrale Raad van Beroep (Nederlandene) ved afgørelse af 1. juli 2013, indgået til Domstolen den 4. juli 2013, i sagen:

C.E. Franzen,

H.D. Giesen,

F. van den Berg

mod

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, L. Bay Larsen, og dommerne K. Jürimäe (refererende dommer), J. Malenovský, M. Safjan og A. Prechal,

generaladvokat: M. Szpunar

justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 25. juni 2014,

efter at der er afgivet indlæg af:

— C.E. Franzen ved advocaat S. Ikiz

— Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank ved H. van der Most og T. Theele, som befuldmægtigede

* Processprog: nederlandsk.

- den nederlandske regering ved M. Noort, som befuldmægtiget
 - Det Forenede Kongeriges regering ved S. Brighthouse, som befuldmægtiget, bistået af barristers B. Kennely og J. Holmes
 - Europa-Kommissionen ved M. van Beek og D. Martin, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 10. september 2014, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 13, stk. 2, og artikel 17 i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EF) nr. 118/97 af 2. december 1996 (EFT 1997 L 28, s. 1), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1992/2006 af 18. december 2006 (EUT L 392, s. 1, herefter »forordning nr. 1408/71«), samt af artikel 20 TEUF, artikel 21 TEUF og artikel 45 TEUF.
- 2 Denne anmodning er indgivet i forbindelse med tre tvister mellem henholdsvis C.E. Franzen, H.D. Giesen og F. van den Berg og Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank (bestyrelsen for den sociale sikringskasse, herefter »SVB«) vedrørende de afgørelser, hvorved sidstnævnte afslog at tildele C.E. Franzen børnetilskud og nedsatte henholdsvis det ægtefælletillæg og den alderspension, som blev tildelt H.D. Giesen og F. van den Berg.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Artikel 1 i forordning nr. 1408/71 bestemmer:

»I denne forordning:

- a) betyder udtrykkene »arbejdstager« og »selvstændig erhvervsdrivende« henholdsvis enhver person:
 - i) der er forsikret i henhold til en tvungen forsikring eller en frivillig fortsat forsikring mod en eller flere risici, der svarer til de sikringsgrene, som indgår i en social sikringsordning for arbejdstagere eller selvstændige erhvervsdrivende, eller til en særlig ordning for tjenestemænd
 - ii) der inden for rammerne af en social sikringsordning for samtlige indbyggere eller for hele den erhvervsmæssigt beskæftigede del af befolkningen er tvungent forsikret mod en eller flere risici, der svarer til de sikringsgrene, på hvilke denne forordning finder anvendelse:
 - når det efter vedkommende sikringsordnings administrations- eller finansieringsmetode er muligt at identificere den pågældende som arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende, eller

- i mangel af sådanne kriterier, når den pågældende er forsikret i henhold til en tvungen forsikring eller en frivillig fortsat forsikring mod en af de i bilag I opregnede risici inden for rammerne af en ordning for arbejdstagere eller selvstændige erhvervsdrivende eller af en ordning omhandlet under nr. iii), eller, såfremt en sådan ordning ikke findes i vedkommende medlemsstat, når den pågældende svarer til definitionen i bilag I

[...]«

- 4 Den nævnte forordnings artikel 2, stk. 1, med overskriften »Personkreds« bestemmer:

»Denne forordning finder anvendelse på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og studerende, som er eller har været omfattet af lovgivningen i en eller flere medlemsstater, og som er statsborgere i en af disse stater eller er statsløse eller flygtninge bosat på en medlemsstats område, samt på deres familiemedlemmer og efterladte.«

- 5 Artikel 13 i forordning nr. 1408/71, som indgår i afsnit II med overskriften »Bestemmelse af, hvilken lovgivning der skal anvendes«, fastsætter:

»1. Med forbehold af artikel 14c og 14f er de personer, der er omfattet af denne forordning, alene undergivet lovgivningen i én medlemsstat. Spørgsmålet om, hvilken lovgivning der skal anvendes, afgøres efter bestemmelserne i dette afsnit.

2. Med forbehold af artikel 14 til 17:

- a) er en person, der har lønnet beskæftigelse på en medlemsstats område, omfattet af denne stats lovgivning, selv om han er bosat på en anden medlemsstats område, eller den virksomhed eller arbejdsgiver, der beskæftiger ham, har sit hjemsted eller sin bopæl på en anden medlemsstats område

[...]

- f) er en person, som ophører med at være omfattet af en medlemsstats lovgivning, uden at han bliver omfattet af en anden medlemsstats lovgivning i overensstemmelse med en af reglerne i ovenstående litra eller med en af de i artikel 14 til 17 omhandlede undtagelser eller særlige regler, omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område han er bosat, i overensstemmelse med bestemmelserne i denne lovgivning alene.«

- 6 Forordningens artikel 17 med overskriften »Undtagelser fra artikel 13 til 16« har følgende ordlyd:

»To eller flere medlemsstater, deres kompetente myndigheder eller de af disse myndigheder udpegede organer kan efter aftale gøre undtagelser fra artikel 13 til 16 til fordel for visse personer eller visse personkategorier.«

Nederlandsk ret

Almindelig lov om alderspensionsforsikring

- 7 I henhold til artikel 2 i Algemene Ouderdomswet (almindelig lov om alderspensionsforsikring, herefter »AOW«) forstås ved en »hjemmehørende person« i denne lovs betydning en person, der bor i Nederlandene.
- 8 Ifølge AOW's artikel 3, stk. 1, bestemmes en persons bopæl konkret efter omstændighederne.

- 9 I henhold til AOW's artikel 6, stk. 1, litra a), er en person, der endnu ikke har nået pensionsalderen, og som er hjemmehørende, forsikret i henhold til denne lovs bestemmelser. I artikel 6, stk. 3, præciseres, at kredsen af forsikrede, som en undtagelse fra samme artikels stk. 1 og 2, kan udvides eller afgrænses ved eller i henhold til almindelige gennemførelsesbestemmelser.
- 10 Ved lov af 29. april 1998 (Stb.1998, nr. 267) blev der i AOW indsat en artikel 6a, som finder anvendelse med tilbagevirkende kraft fra den 1. januar 1989 og har følgende ordlyd:
- »Om nødvendigt, og som en undtagelse fra AOW's artikel 6 og de i medfør heraf udstedte bestemmelser
- a) anses en person for forsikret, når hans forsikring i henhold til denne lov følger af anvendelsen af bestemmelser i en traktat eller i en afgørelse truffet af en international organisation
- b) anses en person ikke for forsikret, når lovgivningen i en anden stat finder anvendelse i henhold til en traktat eller en afgørelse truffet af en international organisation.«
- 11 AOW's artikel 13, stk. 1, litra a), bestemmer, at pensionen nedsættes med 2% for hvert kalenderår, den pensionsberettigede efter det fyldte 15. år, men før det fyldte 65. år, ikke har været forsikret.
- 12 Samme artikels stk. 2, litra a), bestemmer, at bruttotillægget nedsættes med 2% for hvert kalenderår, den pensionsberettigedes ægtefælle efter den pensionsberettigedes fyldte 15. år, men før dennes fyldte 65. år, ikke har været forsikret.
- 13 I henhold til AOW's artikel 45, stk. 1, første punktum, i den affattelse, der var gældende den 1. april 1985, kan forsikrede og tidligere forsikrede i de tilfælde og på de betingelser og efter satser, der fastsættes ved almindelige gennemførelsesbestemmelser, indbetale bidrag for perioder efter det fyldte 15. år, men før det fyldte 65. år, i hvilke de ikke er eller ikke har været forsikret.
- 14 I henhold til samme bestemmelse, i den affattelse, der var gældende den 1. januar 1990, kan forsikrede og tidligere forsikrede i de tilfælde og på de betingelser og efter satser, der fastsættes i eller i henhold til almindelige gennemførelsesbestemmelser, frivilligt forsikre sig i de perioder efter det fyldte 15. år, men før det fyldte 65. år, i hvilke de ikke er eller ikke har været forsikret.

Almindelig lov om børnetilskud

- 15 Artikel 2 og artikel 3, stk. 1, i Algemene Kinderbijslagwet (almindelig lov om børnetilskud, herefter »AKW«) er indholdsmæssigt identiske med AOW's artikel 2 og artikel 3, stk. 1.
- 16 I henhold til AKW's artikel 6, stk. 1, litra a), er den person, der er hjemmehørende, forsikret i henhold til bestemmelserne i denne lov.
- 17 I AKW's artikel 6a, litra b), bestemmes, at om nødvendigt og som en undtagelse fra AKW's artikel 6 og de i medfør heraf udstedte bestemmelser anses en person ikke for forsikret, når lovgivningen i en anden stat finder anvendelse i henhold til en traktat eller en afgørelse truffet af en international organisation.

Bekendtgørelse om udvidelse og afgrænsning af kredsen af forsikrede efter de sociale forsikringer.

- 18 I den periode, der er relevant i tvisterne i hovedsagerne, blev der i medfør af artikel 6, stk. 3, i AOW og AKW vedtaget flere på hinanden følgende bekendtgørelser om udvidelse og afgrænsning af kredsen af forsikrede efter de sociale forsikringer (Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekering, herefter »BUB«). Således fandt bekendtgørelse af 19. oktober 1976 (Stb. 557,

herefter »BUB 1976«), bekendtgørelse af 3. maj 1989 (Stb. 164, herefter »BUB 1989«) og bekendtgørelse af 24. december 1998 (Stb. 746, herefter »BUB 1999«) successivt anvendelse på de faktiske omstændigheder i hovedsagerne.

- 19 I medfør af artikel 2, stk. 1, litra a), i BUB 1976 anses en person, der bor i Nederlandene, ikke for »forsikret« i den betydning, hvori dette udtryk er anvendt i bl.a. AOW, hvis denne arbejder uden for Kongeriget Nederlandene i et ansættelsesforhold og i medfør af dette arbejde er forsikret i henhold til en udenlandsk lovpligtig ordning vedrørende alderspension og efterladtepension samt børnetilskud, der er gældende i det land, hvor vedkommende arbejder.
- 20 BUB 1976 blev erstattet af BUB 1989, hvis artikel 10, stk. 1, i den affattelse, som fandt anvendelse fra den 1. juli 1989 til den 1. januar 1992, fastslog, at »en person, der bor i Nederlandene og udelukkende arbejder uden for Nederlandene, ikke er forsikret efter de sociale sikringsordninger«. I perioden fra den 1. januar 1992 til den 1. januar 1997 fastsatte samme bestemmelse i BUB 1989, at »en person, der bor i Nederlandene, og som i en sammenhængende periode på mindst tre måneder udelukkende arbejder uden for Nederlandene, ikke er forsikret efter de sociale sikringsordninger«. Artikel 10, stk. 1, i BUB 1989 bestemte i den fra den 1. januar 1997 til den 1. januar 1999 gældende affattelse, at »en person, der bor i Nederlandene, og som i en sammenhængende periode på mindst tre måneder udelukkende arbejder uden for Nederlandene, ikke er forsikret efter de sociale sikringsordninger, medmindre arbejdet udføres i henhold til et ansættelsesforhold med en arbejdsgiver, der er bosat eller hjemmehørende i Nederlandene«.
- 21 Den 1. januar 1999 blev BUB 1989 erstattet af BUB 1999. Sidstnævntes artikel 12 bestemmer, at »en person, der bor i Nederlandene, og som i en sammenhængende periode på mindst tre måneder udelukkende arbejder uden for Nederlandene, ikke er forsikret efter de sociale sikringsordninger, medmindre arbejdet udelukkende udføres i henhold til et ansættelsesforhold med en arbejdsgiver, der er bosat eller hjemmehørende i Nederlandene«.
- 22 Såvel BUB 1989 som BUB 1999 indeholdt en billighedsklausul, i henholdsvis artikel 24 og 25, der gav SVB kompetence til, i forbindelse med BUB 1989, i visse tilfælde at fravige de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen for at afhjælpe meget alvorlige uretfærdigheder, der kan følge af forsikringspligten eller udelukkelse fra forsikringspligten i henhold til denne bekendtgørelse, eller, i forbindelse med BUB 1999, til at undlade at anvende eller at fravige bestemmelser i denne bekendtgørelse, for så vidt som en sådan anvendelse, henset til betydningen af udvidelsen og afgrænsningen af kredsen af forsikrede, ville føre til en meget alvorlig uretfærdighed, som udelukkende følger af forsikringspligten eller udelukkelse fra forsikringspligten i henhold til denne anden bekendtgørelse.

Twisterne i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 23 Sagsøgerne i hovedsagen er alle nederlandske statsborgere og bor i Nederlandene.

C.E. Franzens sag

- 24 C.E. Franzen, der er født i 1965, modtog i henhold til AKW børnetilskud i Nederlandene til sin datter, der er født i 1995, og som hun var enlig mor til. I november 2002 meddelte hun SVB, at hun fra den 1. januar 2001 havde haft beskæftigelse i Tyskland som frisør i 20 timer om ugen. Da C.E. Franzens indtægt fra dette arbejde var lav, var hun kun tilsluttet den lovpligtige tyske arbejdsulykkesforsikringsordning (Unfallversicherung) og var ikke omfattet af nogen af de øvrige tyske sociale sikringsordninger. Ved afgørelse af 25. februar 2003 fratog SVB hende børnetilskuddet fra den 1. oktober 2002.

- 25 SVB har i sine indlæg for Domstolen præciseret, at C.E. Franzen ved brev af 21. september 2003 i medfør af artikel 24 i BUB 1999 søgte om ophævelse af hendes udelukkelse fra de sociale sikringsordninger. Ved afgørelse af 15. marts 2004 afslog SVB denne ansøgning med den begrundelse, at C.E. Franzen hverken var forsikret i henhold til EU-retten eller i henhold til nederlandsk ret. Imidlertid har SVB anført, at den i forbindelse med meddelelsen af afgørelsen af 15. marts 2004 havde foreslået C.E. Franzen, at hun ansøgte den kompetente tyske institution om udelukkende at være omfattet af den nederlandske lovgivning i medfør af artikel 17 i forordning nr. 1408/71. C.E. Franzen havde ikke reageret på dette forslag
- 26 Den 30. januar 2006 ansøgte C.E. Franzen på ny om børnetilskud, som SVB ved afgørelse af 27. marts 2006 tilkendte hende fra første kvartal 2006.
- 27 Ved brev af 5. juni 2007 blev der på vegne af C.E. Franzen søgt om børnetilskud fra fjerde kvartal 2002. Ved afgørelse af 5. juli 2007 fastslog SVB, at C.E. Franzen fra første kvartal 2006 ikke længere havde ret til børnetilskud, men SVB besluttede ikke at tilbagesøge de fejlagtigt udbetalte beløb. Ved afgørelse af 16. november 2007 blev C.E. Franzens klage over denne afgørelse afslået, og hendes begæring om genoptagelse af 5. juni 2007 blev ligeledes afvist.
- 28 Den 6. februar 2008, mens C.E. Franzens søgsmål mod sidstnævnte afgørelse om afvisning stadig verserede, traf SVB en ny afgørelse, hvorved begrundelsen for afgørelsen af 16. november 2007 blev ændret, idet det blev anført, at ansøgningerne om børnetilskud var blevet afslået med den begrundelse, at det i henhold til artikel 13, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 alene var lovgivningen i Tyskland, der fandt anvendelse i C.E. Franzens tilfælde, hvilket udelukkede anvendelse af de nederlandske sociale sikringsordninger.
- 29 Ved dom af 5. august 2008 frifandt Rechtbank Maastricht SVB i de søgsmål, der var anlagt til prøvelse af afgørelserne af 16. november 2007 og af 6. februar 2008. C.E. Franzen har appelleret dommen til Centrale Raad van Beroep, og parterne i hovedsagen er ved denne ret uenige om, hvorvidt C.E. Franzen på grund af sin bopæl i Nederlandene har været forsikret i henhold til AKW fra den 1. oktober 2002.

H.D. Giesens sag

- 30 H.D. Giesens ægtefælle, der var født i 1947, arbejdede i Tyskland i 1970 og på ny i perioden fra den 19. maj 1988 til den 12. maj 1993 som såkaldt »geringfugig Beschäftigte«, dvs. beskæftiget i ringe omfang. Hun arbejdede bl.a. som sælger i en tøjbutik, og udførte i henhold til en tilkaldekontrakt sin beskæftigelse i et begrænset antal timer om måneden, der ikke oversteg to eller tre dage om måneden.
- 31 Den 22. september 2006 ansøgte H.D. Giesen om alderspension og et ægtefællertillæg i henhold til AOW, som SVB tilkendte ham ved afgørelse af 3. oktober 2007. Dog blev ægtefællertillægget nedsat med 16%, idet H.D. Giesens ægtefælle ikke havde været forsikret efter de sociale sikringsordninger i Nederlandene i den periode, hvor hun havde arbejdet i Tyskland. H.D. Giesen påklagede denne afgørelse for så vidt angik nedsættelsen af tillægget. Ved afgørelse af 20. maj 2008 blev klagen afslået.
- 32 Ved dom af 13. oktober 2008 frifandt Rechtbank Roermond SVB i den sag, der var anlagt af H.D. Giesen til prøvelse af afgørelsen af 20. maj 2008. Den nævnte ret fandt, at H.D. Giesens ægtefælle ikke var omfattet af nederlandsk lovgivning, da det ikke var godtgjort, at hun ikke havde arbejdet i Tyskland i mere end tre måneder. Ved den forelæggende ret, hvortil H.D. Giesen har appelleret sagen, er parterne i hovedsagen uenige om, hvorvidt H.D. Giesens ægtefælle i perioden fra den 19. maj 1988 til den 31. december 1992 har været forsikret efter AOW med den begrundelse, at hun havde bopæl i Nederlandene.

F. van den Bergs sag

- 33 F. van den Berg, der er født i 1943, har haft beskæftigelse i Tyskland i perioderne fra den 25. juni 1972 til den 24. juli 1972 og fra den 1. januar 1990 til den 31. december 1994. Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at han ikke har udøvet denne beskæftigelse hver dag, men alene i korte perioder. På grund af hans lave indtægt kunne han ikke anses for at være bidragspligtig i Tyskland. Den 17. januar 2008 indgav F. van den Berg en ansøgning om alderspension i henhold til AOW. Ved en afgørelse af 1. august 2008 tilkendte SVB ham denne pension, men nedsatte den med 14% under hensyn til, at F. van den Berg i mere end syv år ikke havde været forsikret i Nederlandene. Ved afgørelse af 25. november 2008 fik F. van den Berg delvist medhold i en klage over denne afgørelse, og nedsættelsen blev fastsat til 10%.
- 34 Ved dom af 19. oktober 2009 frifandt Rechtbank Maastricht SVB i et søgsmål til prøvelse af afgørelsen af 25. november 2008. F. van den Berg appellerede denne dom til den forelæggende ret, for hvilken parterne i hovedsagen er uenige om, hvorvidt F. van den Berg i perioden fra den 1. januar 1990 til den 31. december 1994 var forsikret i henhold til AOW med den begrundelse, at han havde bopæl i Nederlandene.

Betragtninger, der er fælles for de tre sager

- 35 Centrale Raad van Beroep er af den opfattelse, at de i hovedsagen berørte personer i de omtvistede perioder kan anses for at være arbejdstagere i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 2 i forordning nr. 1408/71, sammenholdt med denne forordnings artikel 1, litra a), og at AOW og AKW er omfattet af den nævnte forordnings materielle anvendelsesområde.
- 36 Spørgsmålet er imidlertid, hvorvidt de nævnte berørte personer i de omtvistede perioder i henhold til artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 var omfattet af tysk lovgivning, og, hvis dette er tilfældet, hvorvidt denne bestemmelses eksklusive virkning medfører, at nederlandsk lovgivning ikke fandt anvendelse. I denne sammenhæng har den forelæggende ret henvist til dom Kits van Heijningen (C-2/89, EU:C:1990:183), som omhandlede deltidsbeskæftigelse, og rejst spørgsmålet, om det er muligt, at denne retspraksis ligeledes finder anvendelse i tilfælde af en tilkaldekontrakt.
- 37 Den forelæggende ret har konstateret, at det i forbindelse med de foreliggende tvister er ubestridt, at de berørte personer på grund af deres arbejde ikke var forsikret efter tysk lovgivning, bortset fra deres obligatoriske tilknytning til den tyske arbejdsulykkesforsikringsordning, således at de ikke havde mulighed for at gøre krav på henholdsvis alderspension eller børnepenge. Den forelæggende ret har desuden gjort opmærksom på, at H.D. Giesens ægtefælle i perioden fra den 1. juli 1989 til den 31. december 1992 og F. van den Berg og C.E. Franzen i de omtvistede perioder, der vedrører dem, ikke skal anses for at være forsikret efter AOW og AKW. For at kunne afgøre, om EU-retten er til hinder for denne udelukkelse, skal der foretages en fortolkning af EU's bestemmelser om arbejdskraftens frie bevægelighed og borgernes frie bevægelighed, dvs. af henholdsvis dels artikel 45 TEUF, dels artikel 20 TEUF og artikel 21 TEUF.
- 38 Centrale Raad van Beroep har på denne baggrund besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) a) Skal artikel 13, stk. 2 in initio, og [stk. 2,] litra a), i forordning nr. 1408/71, fortolkes således, at en i en medlemsstat hjemmehørende person, der er omfattet af forordningens anvendelsesområde, og som i ikke mere end to eller tre dage pr. måned i henhold til en tilkaldekontrakt udøver lønnet beskæftigelse på en anden medlemsstats område, på dette grundlag er omfattet af beskæftigelsesstatens lovgivning om social sikring?

- b) Såfremt [spørgsmål 1a] besvares bekræftende, er den pågældende da omfattet af beskæftigelsesstatens lovgivning om social sikring på såvel de dage, hvor beskæftigelsen udøves, som på de dage, hvor beskæftigelsen ikke udøves, og, i bekræftende tilfælde, hvor længe er han da omfattet efter den seneste faktisk udøvede beskæftigelse?
- 2) Er artikel 13, stk. 2 in initio, og [stk. 2,] litra a), sammenholdt med artikel 13, stk. 1, i forordning nr. 1408/71, til hinder for, at en vandrende arbejdstager, der er omfattet af beskæftigelsesstatens lovgivning om social sikring, i medfør af nationale bestemmelser i bopælsstaten anses for forsikret efter AOW i denne bopælsstat?
- 3) a) Skal EU-retten, i særdeleshed bestemmelserne om arbejdskraftens frie bevægelighed og/eller om unionsborgernes frie bevægelighed, fortolkes således, at den under de i sagerne foreliggende omstændigheder er til hinder for anvendelse af en national bestemmelse, som AOW's og/eller AKW's artikel 6a, der bestemmer, at en i Nederlandene bosat vandrende arbejdstager ikke kan forsikres efter AOW og/eller AKW, fordi han udelukkende er omfattet af lovgivningen om social sikring i Tyskland, også i den situation, hvor denne arbejdstager som »geringfügig Beshäftigte« i Tyskland er udelukket fra forsikring med henblik på »Altersrente« (alderspension) og ikke har ret til »Kindergeld« (børnepenge)?
- b) Har det derudover nogen betydning for besvarelsen af [spørgsmål 3a], at det var muligt at tegne en frivillig AOW-forsikring, eller at det var muligt at anmode SVB om at bringe en aftale som omhandlet i artikel 17 i forordning nr. 1408/71 i stand?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Om det første spørgsmål

- 39 Med sit første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at en i en medlemsstat bosat person, der er omfattet af denne forordnings anvendelsesområde, og som i nogle få dage om måneden i henhold til en tilkaldekontrakt arbejder på en anden medlemsstats område, er omfattet af beskæftigelsesstatens lovgivning, og, i bekræftende fald, om den pågældende ligeledes er omfattet heraf på de dage, hvor der ikke udøves nogen lønnet beskæftigelse.
- 40 Det bemærkes, at forordning nr. 1408/71 indfører regler om koordinering af de nationale sociale sikringsordninger og i afsnit II indfører regler om, hvilken lovgivning der skal anvendes over for arbejdstagere, der bevæger sig inden for Unionen (jf. i denne retning bl.a. dom Wencel, C-589/10, EU:C:2013:303, præmis 45).
- 41 Bestemmelserne i nævnte afsnit II fastsætter bl.a., at de berørte er omfattet af den sociale sikringsordning i en enkelt medlemsstat, således at samtidig anvendelse af flere nationale lovgivninger og de vanskeligheder, som kan opstå som følge heraf, undgås (jf. domme Ten Holder, 302/84, EU:C:1986:242, præmis 19, Luijten, 60/85, EU:C:1986:307, præmis 12, Bosmann, C-352/06, EU:C:2008:290, præmis 16, og Hudzinski og Wawrzyniak, C-611/10 og C-612/10, EU:C:2012:339, præmis 41).
- 42 Dette princip om, at kun én medlemsstats lovgivning finder anvendelse, er navnlig nedfældet i artikel 13, stk. 1, i forordning nr. 1408/71, hvorefter en arbejdstager, der er omfattet af denne forordning, alene er undergivet lovgivningen i én medlemsstat (jf. domme Ten Holder, 302/84, EU:C:1986:242, præmis 20, Luijten, 60/85, EU:C:1986:307, præmis 13, og Bosmann, C-352/06, EU:C:2008:290, præmis 16).

- 43 I henhold til artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 er en person, der har lønnet beskæftigelse på en medlemsstats område, omfattet af denne stats lovgivning, selv om han er bosat på en anden medlemsstats område. Henvisningen i denne bestemmelse til en bestemt medlemsstats lovgivning som den lovgivning, der skal anvendes på en arbejdstager, medfører, at arbejdstageren alene er omfattet af denne medlemsstats lovgivning (jf. domme Ten Holder, 302/84, EU:C:1986:242, præmis 23, og Bosmann, C-352/06, EU:C:2008:290, præmis 17).
- 44 I sin dom Kits van Heijningen (C-2/89, EU:C:1990:183, præmis 10), der vedrørte deltidsbeskæftigelse, der blev udført to dage om ugen hver gang i to timer, fastslog Domstolen, at ordlyden af artikel 1, litra a), og artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 ikke gør det muligt fra forordningens anvendelsesområde at udelukke bestemte kategorier af personer på grund af længden af den tid, hvorunder de udøver beskæftigelse. En person skal derfor anses for omfattet af den nævnte forordnings anvendelsesområde, såfremt vedkommende opfylder de betingelser, der er fastsat i samme forordnings artikel 1, litra a), sammenholdt med artikel 2, stk. 1.
- 45 Med spørgsmål 1a ønsker den forelæggende ret oplyst, om den retspraksis, der følger af dom Kits van Heijningen (C-2/89, EU:C:1990:183), finder anvendelse i en situation som den, H.D. Giesens ægtefælle, der kun arbejdede to eller tre dage om måneden i Tyskland, befandt sig i. Hvad angår situationen for F. van den Berg og C.E. Franzen anser den forelæggende ret det for godtgjort, at deres beskæftigelse i Tyskland udgør en lønnet beskæftigelse, og at Forbundsrepublikken Tyskland var den medlemsstat, der var kompetent i den omtvistede periode, der vedrører disse to berørte personer.
- 46 Eftersom det i denne henseende fremgår af den i denne doms præmis 44 nævnte retspraksis, at den tid, hvori beskæftigelsen udøves, ikke har nogen betydning med henblik på afgørelsen af, om forordning nr. 1408/71 finder anvendelse på den pågældende person, må det fastslås, at en person, der arbejder to eller tre dage om måneden og opfylder de betingelser, der er fastsat i artikel 1, litra a), sammenholdt med artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 1408/71, dvs. at vedkommende som arbejdstager er omfattet af lovgivningen i en eller flere medlemsstater og er statsborger i en af disse medlemsstater, er omfattet af anvendelsesområdet for denne forordning. I henhold til denne forordnings artikel 13, stk. 2, litra a), er en sådan person omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område vedkommende udøver lønnet beskæftigelse.
- 47 Den forelæggende ret ønsker i øvrigt oplyst, om beskæftigelsesmedlemsstatens lovgivning i henhold til nævnte artikel 13, stk. 2, litra a), ud over de dage, på hvilke den lønede beskæftigelse udøves, ligeledes finder anvendelse på de dage, hvor denne ikke udøves.
- 48 Svaret på dette spørgsmål følger ligeledes af dom Kits van Heijningen (C-2/89, EU:C:1990:183). I denne doms præmis 14 har Domstolen nemlig fastslået, at artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning 1408/71, ikke sondrer efter, om beskæftigelsen udøves på heltid eller deltid. Desuden ville bestemmelsens formål blive bragt i fare, såfremt det skulle antages, at anvendelsen af den omhandlede medlemsstats lovgivning er begrænset til de perioder, hvorunder beskæftigelsen udøves, med udelukkelse af de perioder, hvorunder vedkommende ikke udøver nogen beskæftigelse.
- 49 Domstolen konkluderede heraf, at artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at en person, der er omfattet af forordningens anvendelsesområde, og som udøver lønnet deltidsbeskæftigelse på en medlemsstats område, er omfattet af denne stats lovgivning såvel på de dage, hvor vedkommende udøver sin beskæftigelse, som på de dage, hvor vedkommende ikke udøver den (dom Kits van Heijningen, C-2/89, EU:C:1990:183, præmis 15).
- 50 De sammen betragtninger gælder for lønnet beskæftigelse, der udøves lejlighedsvist, som den i hovedsagen omhandlede beskæftigelse. I denne henseende præciseres, at beskæftigelsesmedlemsstatens lovgivning fortsat finder anvendelse, så længe den pågældende person udøver sin erhvervsmæssige

beskæftigelse på denne medlemsstats område. I denne forbindelse er den omstændighed, at der består et arbejdsforhold, og arbejdsforholdets karakter, såsom et deltidsarbejde eller løsarbejde, eller endog det antal arbejdstimer, der udføres af arbejdstageren, irrelevant.

- 51 Denne fortolkning afkræftes ikke af retspraksis vedrørende artikel 13, stk. 2, litra f), i forordning nr. 1408/71, hvorefter denne bestemmelse, der, på de betingelser, som opstilles heri, undergiver personen bopælsmedlemsstatens lovgivning, finder anvendelse såvel på personer, som definitivt er ophørt med enhver erhvervsmæssig beskæftigelse, som på personer, der blot midlertidigt er uden beskæftigelse (domme Kuusijärvi, C-275/96, EU:C:1998:279, præmis 39 og 40, og Adanez-Vega, C-372/02, EU:C:2004:705, præmis 24).
- 52 Som SVB med rette har anført, kan den periode, i hvilken aktiviteterne i forbindelse med løsarbejdet ikke udøves, nemlig ikke anses for at udgøre et midlertidigt ophør af beskæftigelsen. I denne henseende fremgår det af de for Domstolen fremlagte sagsakter, at arbejdsforholdet mellem H.D. Giesens ægtefælle og hendes arbejdsgiver varede i fem år uden afbrydelse. Derfor var hun i denne periode i medfør af artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 omfattet af beskæftigelsesmedlemsstatens lovgivning, dvs. i det konkrete tilfælde den tyske lovgivning.
- 53 Det første spørgsmål skal således besvares med, at artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at en i en medlemsstat bosat person, der er omfattet af denne forordnings anvendelsesområde, og som i nogle få dage om måneden i henhold til en tilkaldekontrakt arbejder på en anden medlemsstats område, er omfattet af beskæftigelsesstatens lovgivning såvel på de dage, hvor vedkommende udøver den lønnede beskæftigelse, som på de dage, hvor vedkommende ikke udøver den.

Om det andet spørgsmål

- 54 Med sit andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71, sammenholdt med samme artikels stk. 1, skal fortolkes således, at den under de i hovedsagen foreliggende omstændigheder er til hinder for, at en vandrende arbejdstager, der er omfattet af beskæftigelsesstatens lovgivning, i henhold til en national lovgivning i bopælsstaten modtager ydelser i medfør af sidstnævnte medlemsstats alderspensionsforsikringsordning eller børnetilskud.
- 55 Dette spørgsmål henviser til hovedsagernes særlige omstændigheder, hvorefter anvendelsen af beskæftigelsesmedlemsstatens lovgivning ikke har medført, at de berørte personer er blevet tilknyttet denne stats sociale sikringsordning for så vidt angår børnepenge og alderspension.
- 56 Selv om den i hovedsagen omhandlede bopælsmedlemsstats lovgivning i medfør af udelukkelsesbestemmelsen i artikel 6a, litra b), i AKW og AOW udelukker, at en vandrende arbejdstager, såsom de berørte personer i hovedsagen, kan være tilknyttet dens alderspensionsforsikringsordning, har den forelæggende ret forklaret, at det, såfremt det andet spørgsmål besvares benægtende, tilkommer den at undlade at anvende denne udelukkelsesbestemmelse og at anvende den lempelsesregel, der følger af BUB 1989 og BUB 1999, med henblik på at afhjælpe meget alvorlige uretfærdigheder, der kan følge af forsikringspligten eller udelukkelse fra forsikringspligten.
- 57 Det er i denne sammenhæng, at der opstår spørgsmål om, hvorvidt artikel 13 i forordning nr. 1408/71 er til hinder for, at de nævnte ydelser tildeles af bopælsmedlemsstaten.
- 58 Det bemærkes i denne forbindelse, at Domstolen allerede i dommene Bosmann (C-352/06, EU:C:2008:290) og Hudzinski og Wawrzyniak (C-611/10 og C-612/10, EU:C:2012:339) har tilladt undtagelser til princippet om, at kun én medlemsstats lovgivning finder anvendelse, og har anerkendt,

at en medlemsstat, der i henhold til bestemmelserne i afsnit II i forordning nr. 1408/71 ikke er kompetent, har mulighed for på visse betingelser at tildele en vandrende arbejdstager børnetillæg i medfør af sin nationale lovgivning.

- 59 Således konstaterede Domstolen i dom Bosmann (C-352/06, EU:C:2008:290), i en sammenhæng, hvor der ikke var tale om kumulation af samme type familieydelse på trods af den samtidige anvendelse af to medlemsstats lovgivning, at selv om de kompetente myndigheder i bopælsmedlemsstaten ikke i henhold til EU-retten havde pligt til at tildele Brigitte Bosmann den omhandlede familieydelse, kunne det ikke udelukkes, at der kunne tildeles en sådan ydelse, såfremt denne person kunne få tildelt den nævnte ydelse alene som følge af, at hun var bosat i denne medlemsstat (jf. i denne retning dom Bosmann, C-352/06, EU:C:2008:290, præmis 25, 27 og 28).
- 60 Domstolen har navnlig i præmis 31 i dom Bosmann (C-352/06, EU:C:2008:290) udtalt, at bopælsmedlemsstaten under omstændigheder som dem, der forelå i den sag, der gav anledning til denne dom, ikke kan fratages muligheden for at tildele børnefamilieydelse til personer, som er bosat på dens område. Hvis en person, der har lønnet beskæftigelse på en medlemsstats område, i henhold til artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 er omfattet af denne stats lovgivning, selv om han er bosat på en anden medlemsstats område, forholder det sig nemlig ikke desto mindre således, at forordningen ikke kan hindre bopælsstaten i at tildele børnefamilieydelse til en sådan person i henhold til dens nationale lovgivning.
- 61 En lignende undtagelse til princippet om, at kun én medlemsstats lovgivning finder anvendelse, der er indeholdt i artikel 13, stk. 1, i forordning nr. 1408/71, blev anerkendt i dom Hudzinski og Wawrzyniak (C-611/10 og C-612/10, EU:C:2012:339), hvori Domstolen fastslog, at en medlemsstat, der ikke var kompetent i henhold til bestemmelserne i afsnit II i denne forordning, men på hvis område en vandrende arbejdstager havde udført et midlertidigt arbejde og her havde været fuldt indkomstskattepligtig, havde mulighed for at tildele børneydelser, der supplerer de ydelser, der betales af bopælsmedlemsstaten.
- 62 Hvad for det første angår børnetillæg og C.E. Franzens situation må det konstateres, dels at den i hovedsagen omhandlede nederlandske lovgivning, ligesom den tyske lovgivning, under omstændigheder som dem, der vedrørte Brigitte Bosmann, ikke betinger retten til et børnetillæg af beskæftigelse eller social sikring. Således er den blotte omstændighed at have bopæl i Nederlandene tilstrækkelig til at få tildelt børnetillæg, hvis der bortses fra den udelukkelsesbestemmelse, der er indeholdt i artikel 6a, litra b), i AKW og AOW, som tilsigter at gennemføre princippet om, at kun én medlemsstats lovgivning finder anvendelse, i den nationale lovgivning. Dels havde C.E. Franzen til trods for den formelle anvendelse af beskæftigelsesmedlemsstatens lovgivning ikke ret til de omhandlede sociale ydelser på grund af det begrænsede antal udførte arbejdstimer og den lave indkomst, der fulgte af den lønnede beskæftigelse, der blev udøvet på medlemsstatens område. I lighed med den sag, der gav anledning til dom Bosmann (C-352/06, EU:C:2008:290), giver omstændighederne i C.E. Franzens sag derfor ikke anledning til kumulation af børnetillæg af samme art, som vedrører samme forsikringsperiode.
- 63 Hvad for det andet angår den alderspension og det ægtefælletillæg, der er omhandlet i F. van der Berg og H.D. Giesens sager, forekommer det, at de materielle betingelser for at tildele sådanne ydelser i medfør af bopælsmedlemsstatens lovgivning er opfyldt, og at tildelingen af disse ydelser ikke giver anledning til en kumulation af ydelser af samme art, som vedrører samme forsikringsperiode i tilfælde af samtidig anvendelse af bopælsmedlemsstatens og beskæftigelsesmedlemsstatens lovgivning.
- 64 Det er nemlig under retsmødet for Domstolen blevet bekræftet, at betingelsen om bopæl er nok til at være tilsluttet den lovpligtige nederlandske alderspensionsforsikringsordning, selv i det tilfælde, hvor personen er uden beskæftigelse i en given periode. I hovedsagerne har de berørte personer mistet deres tilslutning i Nederlandene, fordi de havde udført løsarbejde i Tyskland uden at være blevet tilsluttet alderspensionsforsikringsordningen i Tyskland på grund af deres lave indkomst.

- 65 Følgelig konstateres, i analogi med dom Bosmann (C-352/06, EU:C:2008:290), at artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71, læst i lyset af samme forordnings artikel 13, stk. 1, under de i hovedsagen foreliggende omstændigheder ikke er til hinder for, at en vandrende arbejdstager, der er omfattet af beskæftigelsesmedlemsstatens sociale sikringsordning, der opfylder de materielle betingelser for tildeling af sådanne ydelser i medfør af bopælsmedlemsstatens lovgivning, og hvis situation ikke giver anledning til en kumulation af ydelser af samme art, som vedrører samme periode, modtager børnetilskud og alderspensionsydelse i denne sidstnævnte medlemsstat.
- 66 Det følger af de ovenfor anførte betragtninger, at det andet spørgsmål skal besvares med, at artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71, sammenholdt med samme artikels stk. 1, skal fortolkes således, at den under de i hovedsagen foreliggende omstændigheder ikke er til hinder for, at en vandrende arbejdstager, der er omfattet af beskæftigelsesstatens lovgivning, i henhold til en national lovgivning i bopælsmedlemsstaten modtager ydelser i medfør af alderspensionsforsikringsordningen og børnetilskud fra sidstnævnte medlemsstat.

Om det tredje spørgsmål

- 67 Henset til besvarelsen af det andet spørgsmål, og navnlig til den omstændighed, at den forelæggende ret, således som det fremgår af denne doms præmis 56, påtænker at undlade at anvende udelukkelsesbestemmelsen i tilfælde af, at det andet spørgsmål besvares benægtende, er det ufornuddent at besvare det tredje spørgsmål.

Sagens omkostninger

- 68 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 13, stk. 2, litra a), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EF) nr. 118/97 af 2. december 1996, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1992/2006 af 18. december 2006, skal fortolkes således, at en i en medlemsstat bosat person, der er omfattet af anvendelsesområdet for denne forordning, som ændret, og som i nogle få dage om måneden i henhold til en tilkaldekontrakt arbejder på en anden medlemsstats område, er omfattet af beskæftigelsesstatens lovgivning såvel på de dage, hvor vedkommende udøver den lønede beskæftigelse, som på de dage, hvor vedkommende ikke udøver den.**
- 2) **Artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71, som ændret og ajourført ved forordning nr. 118/97, som ændret ved forordning nr. 1992/2006, sammenholdt med samme artikels stk. 1, skal fortolkes således, at den under de i hovedsagen foreliggende omstændigheder ikke er til hinder for, at en vandrende arbejdstager, der er omfattet af beskæftigelsesstatens lovgivning, i henhold til en national lovgivning i bopælsstaten modtager ydelser i medfør af alderspensionsforsikringsordningen og børnetilskud fra sidstnævnte medlemsstat.**

Underskrifter